

RIIGIKOHUS

ÜLDKOGU

OTSUS

Kohtuasja number	9-13/17-2
Otsuse kuupäev	5. veebruar 2018
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Peeter Jerofejev, Henn Jõks, Eerik Kergandberg, Hannes Kiris, Lea Kivi, Indrek Koolmeister, Ants Kull, Villu Kõve, Saale Laos, Jaak Luik, Nele Parrest, Ivo Pilving, Peeter Roosma ja Tambet Tampuu
Menetluse alus	Viru Maakohtu kohtuniku Pille Averi kaebus Riigikohtu juures asuva distsiplinaarkolleegiumi 7. novembri 2017. a otsuse nr 9-13/17-2 peale
Asja läbivaatamine	9. jaanuar 2018
Istungil osalenud isikud	Viru Maakohtu esimees Astrid Asi ja Viru Maakohtu kohtunik Pille Aver

RESOLUTSIOON

- 1. Jätta Viru Maakohtu kohtuniku Pille Averi kaebus rahuldamata ja Riigikohtu juures asuva kohtunike distsiplinaarkolleegiumi 7. novembri 2017. a otsus muutmata.**
- 2. Lugeda Viru Maakohtu kohtunik Pille Aver ametist tagandatuks alates 6. veebruarist 2018.**

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Viru Maakohtu esimees algatas 8. augustil 2017. a distsiplinaarmenetluse Viru Maakohtu kohtuniku Pille Averi vastu ametikohustuste mittekohase täitmise ja vääritud teo tõttu.

Riigikohtu juures asuv distsiplinaarkolleegium mõistis 7. novembri 2017. a otsusega Viru Maakohtu kohtuniku Pille Averi süüdi talle esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste ebakohases täitmisel ja vääritud teo toimepanemises – ja määras talle karistuseks ametist tagandamise.

2. Distsiplinaarkolleegium tuvastas, et Pille Aver on pannud toime KS § 87 lg-s 2 sätestatud distsiplinaarsüüteo, mis seisneb nii ametikohustuste mittekohases täitmisel kui ka vääritud teo toimepanemises xx. xxxxxx xxxx. a toimunud abielulahutusel kohtuistungil.

Ametikohustuste mittekohane täitmine seisnes selles, et kohtunik sekkus hageja küsitlemisel hoolimatult tema seletustesse ega lasknud hagejal kohtuniku esitatud hulgalistele küsimustele asjakohaselt vastata. Nt küsis kohtunik hagejalt, kas kostja tahab abielu lahutada või ei taha ning kust seda teada saab. Kui hageja vastama hakkas, siis sekkus kohtunik, laskmata hagejal vastata. Nt küsis kohtunik hagejalt, miks ta soovib abielu lahutust, kuid ei lasknud ka sellele küsimusele vastata,

esitades järgmise küsimuse. Selliselt toimis kohtunik korduvalt kogu istungi vältel. Laskmata hagejal neile vastata, rikkus kohtunik oma kohustust tagada hagejale menetlusosalise õigus anda kohtule seletusi ja esitada põhjendusi kõigi asja arutamisel tekkinud küsimuste kohta (TsMS § 199 lg 1 p 4).

Kohtuniku vääritud tegu seisnes distsiplinaarkolleegiumi otsuse kohaselt selles, et tsiviilasjas peetud kohtuistungil alandas ja solvas ta hagejat ebakohase sõnastuse või kõrgendatud hääletooni ja põhjendamatu ründava kõneviisiga väljendatud tarbetute ja asjasse puutumatute küsimuste, kommentaaride ja märkustega. Muu hulgas väljendus kohtunik järgmiselt.

Kas te olete täie mõistuse juures? Kas te olete vaimuhaige ja võib-olla olete mingis raviuasutuses arvel? Te ei vääri mingit lugupidamist! Kui vana te üldse olete?! Andke oma diplom ära! Te häbistate oma alma mater'it! Milleks sõlmisite abielu, kas raha saamise eesmärgil? Kas mees maksis teile abielu sõlmimise eest? Miks lahutate ja kas mingi mehike ootab uut abiellumist? Kas te olete islami usku astunud? Mis teil viga on? Kas teil on kõik korras muidu? Kas te ei ole arvel kuskil psühhiaatri juures? Kas see on teie terve mõistuse otsus? Kas te ise endale oma tegudest üldse aru annate? Mis haridus teil on? Vaimustuda võib millest tahes, aga ei pea pead selle vaimustuse sisse toppima! Kas te saite raha selle eest, et abiellusite? Miks te nutate, oma rumaluse pärast? Uskumatu! Kas te üldse aru saate, mis te olete teinud? Te abiellusite xxxx, siis oli terror Euroopas juba käimas, kas te olete pime ja kurt, te ei näe, mis riigis toimub, mis Euroopa Liidus, meie naaberriikides toimub? Ja te teete sellise sammu täies mõistuse juures olles. Olge nüüd abielus, kandke oma risti! Nii vastutustundetult üks täiskasvanud naisterahvas ei käitu, te olete kaotanud igasuguse eneseväärikuse, teie vastu ei saa olla mingit lugupidamist. Te olete kõrgharitud inimene, Te teete häbi alma mater'ile, andke oma diplom tagasi, sealt saadakse haritust, see haritus on teil mööda külgi maha jooksnud, häbi peaks olema!

Kohtunik ei suutnud mõistetavalt selgitada, millised lahendatava tsiviilasja asjaolud tingisid eespool kirjeldatud küsimuste esitamise, kasutatud hääletooni ja kohtuniku seisukohtade avaldamise. Nii ei viidanud kohtunik konkreetse tsiviilasja (abielu lahutamine) asjaoludele, millest võiks järeldada mingitki seost Euroopas toimuva terroriga (millega kohtunik on oma käitumist hiljem õigustanud) või mis selgitaksid kohtuniku äärmuslikult lugupidamatut suhtumist hagejasse.

Kohtuniku väljendatud märkused, kommentaarid, küsimused ja arvamused olid sisult ja väljenduslaadilt hagejat äärmiselt halvustavad ning alandavad, need olid ka toonilt hagejat alavääristavad ja ründavad. Osaliselt kasutas kohtunik nende väljendamisel ärritunud ja kõrgendatud hääletooni. Seega ei säilitanud kohtunik töös rahu, väljapeetust ja väärikust, ei olnud hagejaga kannatlik ja viisakas. Sellise käitumisega kahjustas Pille Aver ka kohtu mainet.

Kohtunik ei seadnud kahtluse alla talle esitatud süüdistuses märgitud faktilisi asjaolusid – kohtuistungil väljendatud kommentaare ja märkusi, kasutatud väljendeid ja kõneviisi ning korduvat hageja katkestamist nii, et viimasel ei olnud võimalik kohtuniku küsimustele sisukohaselt vastata. Istungi helisalvestisega on need asjaolud ka igasuguse kahtluseta tõendatud.

3. Raskeima distsiplinaarkaristuse mõistmisel arvestas kolleegium nii distsiplinaarsüüteo laadi, raskust ja tagajärgi, aga samuti kohtuniku isikuomadusi. Arvestades mh seda, et kohtunik ei mõista oma rikkumiste olemust ega ole võimeline neile adekvaatset hinnangut andma, on seaduses sätestatud leebemate karistuste kohaldamine välistatud.

Kohtunik kasutas oma kohtnikuametist tulenevat võimalust, et menetlusosalisele oma isiklikke arusaamu peale suruda, kasutades selleks ka hagejat ühemõtteliselt alandavaid väljendeid, ega lõpetanud hageja alandamist ka siis, kui menetlusosaline nutma puhkes. Kohtunik ei jäänud väärikaks,

selle tagajärjeks oli menetlusosalise õigustatud sügav solvumine ja kohtu kui vaidlusi lahendava erapooletu institutsiooni usaldusväärse oluline kahjustamine.

Hageja selgitas kohtunikule, et abielulahutust soovib ta muuhulgas oma abikaasa hoolimatuse ning vägivaldsuse tõttu. Abi asemel langes talle aga osaks jõhkralt halvustav ning alandav kohtlemine, millele ei ole võimalik leida mingitki vabandust ning mis jätkus ka pärast hageja emotsionaalset murdumist istungil.

Pille Averi selline käitumine annab selget tunnistust, et tema kõlbelised omadused ei vasta kohtunikule esitatavatele nõuetele ning et tal ei ole kohtunikutööks vajalikke võimeid ja isikuomadusi, milleks mh on ka empaatiavõime.

Isikuomaduste juures arvestab kolleegium kohtuniku ennast õigustava hoiakuga. Distsiplinaarkolleegiumi istungil tunnistas Pille Aver otsesele küsimusele vastates end esitatud süüdistuses küll süüdi ja avaldas ka kahetsust, kuid samas õigustas oma käitumist igati, pidas kasutatud väljendeid tavapäraseks ning leidis, et oli kaastundlik ja ehmunud ning proovis hageja jaoks olukorda kergemaks teha. Kohtu esimees märkis iseloomustuses, et Pille Aver on lahendatavates asjades järginud mõistliku menetlusaja põhimõtet ega ole põhjendamatult kohtuasjade lahendamise viivitanud ning ka kohtulahendite kvaliteedi osas ei ole põhjust talle etteheiteid teha. Vaatamata sellele oli kohtu esimees nii esitatud distsiplinaarsüüdistuses kui ka distsiplinaarkolleegiumi istungil seisukohal, et Pille Averi suhtes tuleb karistusena kohaldada ametist tagandamist.

KOHTUNIK PILLE AVERI KAEBUS JA MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD

4. Kohtunik esitas distsiplinaarkolleegiumi otsuse peale kaebuse Riigikohtu üldkogule. Kohtunik palub vähendada talle määratud distsiplinaarkaristuse maksimummäära ja anda võimalus jätkata tööd kohtuniku ametikohal, arvestades tema senist pühendumust antud töotusele mõista õigust südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega, samuti distsiplinaarmenetluseni viinud vaidlusasja asjaoludega.

Üldkogu istungil jäi kohtunik oma taotluse juurde. Kohtunik selgitas, et kohtuistungit juhtides ei langenud ta välja oma tavapärasest istungi juhtimise stiilist. Asja materjalidega enne maakohtu istungit tutvudes kujunes tal mõnetine eelarvamuslik hoiak. Tema sõnakasutus võis olla võõristav hagejale, kes ei adunud olukorra tõsidust.

Maakohtu esimees pidas distsiplinaarkolleegiumi mõistetud karistust põhjendatuks. Kohtuniku käitumine oli äärmuslik ja ka pärast kohtuistungit pidas kohtunik oma käitumist normaalseks. Kohtunik ei kahetse toimepandut.

ÜLDKOGU SEISUKOHT

5. Üldkogu hinnangul puudub alus kaebuse rahuldamiseks ja distsiplinaarkolleegiumi otsuse muutmiseks. Distsiplinaarkolleegium on karistuse mõistmisel kooskõlas KS § 88 lg-ga 4 arvestanud süüteo laadi, raskust ja tagajärgi, samuti kohtuniku isikuomadusi ja süüteo asjaolusid. Kolleegium on oma järeldusi asjakohaselt põhjendanud.

Vastuseks Pille Averi kaebusele märgib üldkogu, et nõustub distsiplinaarkolleegiumi seisukohaga, et suur osa kohtuniku küsimustest ja arvamustest olid lahendatava vaidluse (abielulahutuse asi) sisu

arvestades asjakohatud ning kohtunik ei suutnud mõistetavalt selgitada selliste küsimuste esitamise ja arvamuste avaldamise vajadust.

Samuti ei anna ainuüksi Pille Averi kohtunikustaaž 5 aastat ja ligi 7 kuud alust mõistetud karistuse kergendamiseks.

Eeltoodust tulenevalt nõustub üldkogu täielikult distsiplinaarkolleegiumi otsuse põhjendustega Pille Averi mõistetud karistuse valiku kohta ega pea neid käesolevas otsuses vajalikuks korrata.

KS § 97 lg 4 kohaselt jõustub Riigikohtu üldkogule edasikaevatud distsiplinaarkolleegiumi otsus Riigikohtu üldkogu otsusena selle kuulutamisel.

Priit Pikamäe, Peeter Jerofejev, Henn Jõks, Eerik Kergandberg, Hannes Kiris, Lea Kivi, Indrek Koolmeister, Ants Kull, Villu Kõve, Saale Laos, Jaak Luik, Nele Parrest, Ivo Pilving, Peeter Roosma, Tambet Tampuu